

CP002 การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรวมทั้งเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพอำเภอชุมชน

เด่นชัย ดอกพอง

โรงพยาบาลชุมชน ศรีสะเกษ

เกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพวิถีไทย เป็นวิถีเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี(ปุ๋ยเคมี สารฆ่าแมลง) แต่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ สารไล่แมลง ระบบชีววิถีโดยธรรมชาติ กลไกแห่งวิถีเกษตรกรรมเช่นนี้ช่วยดูแลสุขภาพไทยมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ แต่เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยแห่งการปฏิวัติเขียวใน พ.ศ. 2504 ชาวไร่ ชาวนาถูกโฆษณาชวนเชื่อให้ใช้สารเคมี ทั้งปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลที่ต้องใช้น้ำมัน การบำรุงรักษาที่แพง โดยมีความหวังว่าจะได้ผลผลิต ได้เงินเพิ่มขึ้น แต่ผลสุดท้ายสิ่งที่ชาวนาไทยได้รับคือ ร่างกายที่มีสารเคมีสะสม น้ำ ดิน อากาศ สิ่งแวดล้อมรอบตัวแย่งลง มีหนี้สิน เครียด ต้องขายไร่ นา อพยพไปเป็นกรรมกรรับจ้าง แรงงานราคาถูก ครอบครัแตกแยก สุขภาพก็ย่ำแย่ เมื่อตระหนักถึงสถานการณ์เหล่านี้ กลุ่มของชาวนา นักวิชาการ และนักสุขภาพในอำเภอชุมชนจึงได้รวมตัวกันเพื่อฟื้นฟูสุขภาพวิถีไทยผ่านกลไกเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพ โดยอาศัยกระบวนการของเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge-sharing) และการจัดการความรู้เชิงพุทธ (KM-เชิงพุทธ) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพอำเภอชุมชน วิจัยดำเนินการ เครือข่ายเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพวิถีไทยอำเภอชุมชนจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge -sharing) ในระหว่างสมาชิก ได้แก่ การประชุมเสวนา และการศึกษาดูงาน โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสมาชิกต้องนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่แปลงทดลองของตนเอง ได้ผลอย่างไรให้นำมาบอกเล่ากันฟังในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจัดปีละ 2 - 3 ครั้ง ผลการศึกษา พบว่าตั้งแต่ปี 2547 - 2553 มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 16 ครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพวิถีไทย จำนวน 1,423 ครอบครั จาก 5 อำเภอ ได้แก่ ชุขันธ์ ไพรบึง ประจักษ์ ภูสิงห์ เมือง และขุนหาญ กิจกรรมที่สมาชิกส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ ได้แก่ ผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง ปลูกผักกินเอง ลดการใช้สารฆ่าแมลง มีงานวิจัยที่บ้านของสมาชิก จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ การเลี้ยงหมูหลุม การผลิตอาหารปลาโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และการปลูกต้นไม้เพื่อออมเงิน สมาชิกมีผักที่ปลอดภัยรับประทาน จำนวน 984 ครอบครั (69.15%) ปริมาณการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรลดลง จำนวน 902 ครอบครั (63.39%) รายจ่ายในครอบครัของสมาชิกลดลง จำนวน 867 ครอบครั (60.93%) และมีการจัดตั้งสถาบันวิจัยชาวนา (สวช.) เพื่อศึกษาวิจัย แก้ไขปัญหาปัญหาของชาวนา รวมถึงการขยายผลไปสู่ประเด็นอื่นๆ เช่น การพัฒนาเกษตรผสมผสาน การทำแผนชีวิต การออมทรัพย์ เป็นต้น ข้อสรุป เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge - sharing) และการจัดการความรู้เชิงพุทธ (KM-เชิงพุทธ) เป็นกลไกที่สามารถช่วยขับเคลื่อนพัฒนาการของเครือข่ายเกษตรกรที่เชื่อมต่อสุขภาพวิถีไทยอำเภอชุมชนให้มีความก้าวหน้าทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง